

השותפות לגיל הרך - החברה הבדואית בנגב
الشراكة من أجل الطفولة المبكرة في المجتمع العربي البدوي في النقب

ליווי תינוקות ופעוטות עם חשד לעיכוב בהתפתחות באמצעות הדרכת הורים

פיתוח ועריכה:
סבי מנגשה, רותם שורץ-בורוביץ'

כתיבה פיתוח ועריכה:

סבי מנגשה – מנהלת תוכניות לגיל הרך, ג'וינט אשלים
רותם שורץ-בורוביץ' – מנהלת שותפויות ופיתוח אסטרטגי אזורי, ג'וינט אשלים
מרב סדובסקי – מפתחת שיטות למידה, מפתחות
מורן אדרי – מפתחת הדרכה, מפתחות

אנשי מקצוע:

אחלאם אבו רמשה – עו"ס, מנהלת גיל רך שגב שלום
אמל אבו שריפה – מרפאה בעיסוק שגב שלום
אסמא אבו ג'אמע – ארגון אג'יק

עוד בסדרה של מיזם אלף הימים הראשונים לבדואים בנגב:

1. אוגדן שפה משותפת – לקידום התפתחות מיטבית בגיל הינקות
2. ליווי תינוקות ופעוטות עם חשד לעיכוב בהתפתחות – באמצעות הדרכת הורים
3. פיתוח יוזמות קהילתיות ברשות – באמצעות גיבוש קבוצת נאמנות "אלף הימים הראשונים"
4. חיזוק היבטים רגשיים אצל אימהות לאחר לידה – באמצעות הדרכת אחיות טיפות חלב וקבוצת תמיכה לאימהות
5. השתלמות קלינאי תקשורת – בנושא התפתחות טיפוסית בגיל הינקות

תאריך הוצאת החוברת: נובמבר 2022

שותפים לעשיה, קוראים יקרים,

מיזם אלף הימים הראשונים יצא לדרך כשותפות בין ג'וינט אשלים, משרד הרווחה והביטחון החברתי, משרד הבריאות, הכלכלה ומשרד רוה"מ, לצד רשויות מקומיות. הרעיון הבסיסי נרקם סביב הצורך לפתח שירותים ייחודיים לגיל הינקות אשר מתואמים ביניהם ויוצרים רצף מענים בין-משרדי ברמת הרשות המקומית. מכון שבחברה הבדואית נצפו חוסרים במענים מסוג זה, הוחלט לבצע את התוכנית במחוז דרום.

בתחילת התהליך גויסו השותפים הממשלתיים בשולחן עגול ונבנתה הסכמה של כולם לצעוד יחד לתכנון, פעולה ויישום, הוסכמו המנגנונים לפעולה, נקבעו ועדות שונות ונבנתה תוכנית עבודה. בתום שלב התכנון והצגה ראשונית של תוכנית הפעולה התחילה עבודה קבועה ומעמיקה עם הרשויות השותפות. לאחר התייעצות מעמיקה ורב מגזרית הוצגו לפני ועדת ההיגוי תוכניות עבודה, מחקר מלווה ומודל הטמעה. עם קבלת האישורים יצאו הרשויות לפעילות ויישום התוכנית.

השלבים המתוארים מעלה הינם אבני היסוד בדרך להובלה, יישום והצלחה של מודל עבודה משותף רב-משתתפים.

עם סיום שלב התכנון בתוכנית, הפעלת מענים ראשונים ברשויות והטמעתה באמצעות מנגנוני 360 - התוכנית הלאומית לילדים ונוער בסיכון, אפשר לומר ששתלנו זרעים ראשוניים של עבודה מתואמת בתחום הגיל הרך, ממוקדת בגיל הינקות.

מקווה שמודל זה ופיתוחים שלו יהוו דוגמה למיזמים נוספים.

בברכה

איריס פלורנטין

אליה חייקין

סמנכ"לית בכירה - ראש מנהל

שירותים חברתיים ואישיים

בעשורים האחרונים הולכת וגוברת המודעות לעובדה שההתפתחות של הפרט בשלוש השנים הראשונות לחייו משפיעה על תפקודו בהמשך החיים, ובעקבותיה הולכת וגוברת המודעות לחשיבות להתפתחות הפיזית, הרגשית, החברתית והקוגניטיבית של ילדים בתקופה זו של חייהם. לפיכך השקעת מאמצים ומשאבים ראויים בגיל זה היא מפתח לקידום המוביליות החברתית והכלכלית בעתיד.

המדינה נוקטת פעולות שונות לקידום החברה הבדואית בנגב במסגרת החלטות ממשלה ייחודיות. ולצידה פועל בשני העשורים האחרונים "ג'וינט אשלים" בשלל התערבויות למען חברה זו, ובהן נותנים את הדעת על האתגרים הייחודיים שצריך להתמודד עימם ועל מענה מותאם לחברה זו בשותפות עם נציגים ממשרדי ממשלה מהרשויות ומארגוני החברה האזרחית.

ברוח זו הגה ד"ר רמי סולמני (לשעבר מנכ"ל ג'וינט אשלים) את המיזם 'אלף הימים הראשונים'. הוא נוצר ופותח ברוח עקרונות המודל Collective Impact. מודל זה מתבסס על ההנחה שכדי לפתור בעיה חברתית מורכבת צריך לרתום את כלל בעלי העניין הרלוונטיים כדי לגבש אסטרטגיית פעולה תוך כדי שיתוף עימם בתקשורת פתוחה ורציפה ובהובלת ארגון שדרה. ג'וינט-אשלים, כארגון שדרה, הוביל את המיזם בשותפות עם יחידות במשרד הרווחה, וכיום הוא מוביל את התוכנית הלאומית לילדים ונוער בסיכון 360.

אוגדן השפה המשותפת שמוצג לפניכם גובש ונכתב תוך כדי תהליך הפיתוח של המיזם. לצד הידע הגנרי שיש בו על התפתחות מיטבית בגיל הרך, מוצגים בו מידע ופרשנות רלוונטיים לחברה הבדואית בנגב, ובזאת ייחודו. הפרשנות והמידע האלה נוצרו תוך כדי העבודה על המיזם ומתוך שיחות שנערכו עם אנשי מקצוע שבעבודתם היומיומית מלווים את הפעוטות ואת הוריהם, ואין קרובים מהם כדי לשקף ישירות את ההקשר המקומי.

אני רוצה להודות לכל השותפים שנטלו חלק במיזם לצד משרדי הממשלה, משרד העבודה והשירותים החברתיים, משרד הבריאות, לתוכנית הלאומית לילדים בסיכון 360, ובאופן מיוחד לארגון אג'יק שהיה שותף דומיננטי בתכנון המיזם ובהפעלתו.

תודה לפדרציית סן פרנסיסקו ולקרן משפחת האס, ששותפים למיזם ותרמו לו מאז ראשיתו. כמו כן תודה לחברות צוות אשלים – נועה בן דוד, זיוה שגיב, סבי מנגשה, רותם שוורץ בורוביץ' ושרון פורת – שהובילו את הפיתוח של המיזם ואת יישומו.

למיזם אלף הימים הראשונים עדיין יש מקום מרכזי בפעילות של ג'וינט אשלים בחברה הבדואית. אני תקווה שנמשיך לפעול בכוחות שלובים עבור תינוקות, פעוטות ומשפחותיהם בחברה הבדואית בנגב.

ד"ר אריאל לוי
מנכ"ל ג'וינט אשלים

הפדרציה היהודית של סן פרנסיסקו וקרן פיטר ומימי האס מבקשים לברך את שותפינו עם פרסום האוגדן. האוגדן מהווה נדבך חשוב במיזם "אלף הימים הראשונים" בכך שהוא מבקש לבסס את השותפות בין הגורמים השונים באמצעות בנייה של שפה מקצועית משותפת.

מיזם "אלף הימים הראשונים" המבקש לקדם התפתחות מיטבית של פעוטות בגיל הינקות בחברה הבדואית, אתגר מורכב המחייב התערבויות מגוונות של גורמים רבים – היה כבר מראשיתו תשתית לרקמת שיתופי פעולה וחיבורים בין גורמי ההתערבות השונים. בנייה של שפה המבטאת זהות מקצועית, ערכים, ידע ונורמות משותפים תהווה נדבך נוסף בהבניית תשתית זו – נדבך שיסייע למיזם להמשיך ולצמוח, להרחיב את השפעתו ולהעמיקה אף יותר. זוהי הזדמנות טובה להודות מקרב לב על ההזדמנות שניתנה לנו לקחת חלק במהלך הלאומי המשמעותי הזה. תודה לנציגי משרדי הממשלה, משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, משרד הבריאות, לתוכנית הלאומית לילדים בסיכון 360 ולארגון אג'יק. תודה גדולה ומיוחדת לצוות ג'וינט-אשלים על הובלה אחראית ומיטיבה, על מנהיגות מקצועית פורצת דרך ועל למידה והשתנות מתמידים.

ברק לוזון | Barak Loozon | براك لوزون

Director, Israel Office

הפדרציה היהודית של סן פרנסיסקו

اتحاد الجاليات اليهودية في سان فرانسيسكو

San Francisco Jewish Community Federation and Endowment Fund

www.JewishFed.org | 052-5011528

ההורות היא שלב מרכזי בחייהם של אנשים בתרבויות רבות, אך היא קשה ותובענית, ובעידן הנוכחי, לאור המעבר החד והשינויים מחיים קולקטיבים מסורתיים לחיים מודרניים, אין מכינים את האנשים לקראת תפקידם זה, מה שמקשה עליהם עוד יותר כאשר הם הופכים להורים. המשפחה המורחבת, ששימשה מקור לסיוע הדדי וללמידה על אודות חינוך ילדים וגידולם, הולכת ונסוגה, ובעקבות זאת המשפחה הגרעינית הפכה לאחראית הבלעדית לחינוך הילדים ולגידולם. מלבד זאת הורים רבים מרגישים חסרי אונים בנוגע לשאלה כיצד לדרך הגידול של ילדיהם שתוביל לצמיחה מיטבית, בייחוד לאור הדרישות מן ההורים לתפקד היטב בתחומים רבים: לספק העשרה, להעניק תמיכה, לגלות הבנה ורגישות לצורכי הילד המתפתח בעולם משתנה ומורכב. כמו כן החשיפה לאמצעי התקשורת יוצרת בקרב ההורים ציפיות לצד חוסר ביטחון, והילדים מושפעים מהמצב של ההורים.

אשר לחברה הבדואית בנגב, כיום היא נמצאת בשלבי מעבר בעיקר בכפרים הבלתי מוכרים. היא חווה שינויים תרבותיים מהירים ודרמטיים, ובעקבותיהם היא ניצבת בפני אתגרים ייחודיים. וחיי היום-יום בה משתנים וכך גם מטרות הסוציאליזציה והפרקטיקות ההוריות. הידע בתחומים אלו מוגבל עד כה, ולא זו בלבד אלא שיש מבוכה המוגברת בקרב הורים כלפי התפיסות והאמונות ההוריות בנוגע לחינוך הילדים וגידולם.

לעיתים קרובות אפשר למצוא בספרות המחקרית על אודות הורות והתפתחות ילדים התייחסות אוניברסלית לאופן שבו הורים אמורים לגדל את ילדיהם. אולם רוב הידע והגישות בתחומים אלו פותחו בעולם המערבי המתועש. לכן חוקרים ואנשי מקצוע העוסקים בתחומים אלו כיום טוענים כי צריך להבין את התפתחות הילד ותפיסות סיכון בה בעולם הלא-מערבי. לשם כך יש להכיר ולהבין את האמונות ההוריות ואת הפרקטיקות התרבותיות בסביבה שהילדים חיים בה ולהיות מודעים להקשר המקומי ולתנאי החיים שלהם. הגישה מודעת ההקשר מתבססת על העקרונות הללו. עוד על פי גישה זו אנשים, משפחות וקהילות חיים את חייהם במערכת של הקשרים שונים ומגוונים – כגון תרבות, דת, מעמד, צבע עור, מגדר, לאום והקשר סוציו-פוליטי – והתפתחות הילד והמשפחה מושפעים מהקשרים אלו.

תוכניות ההתערבות במסגרת המיזם אלף הימים הראשונים מתבססות על הגישה מודעת ההקשר, כפי שצוינה לעיל. כמו כן האוגדן שלפניכם מבטא שפה משותפת שנוצרה בזכות הידע המשותף על אודות הורות וגידול ילדים, ובו משתלבים יחדיו הידע בנושאים אלו בקרב תאורטיקנים מערביים והידע בהם בתרבות הבדואית. ידע זה משמש נקודת מוצא להדרכה של הורים ושל נשות מקצוע לגיל הרך מתוך שאיפה לשלב בין ידע מסורתי ובין ידע מודרני בתחומים אלה בהתייחס להשפעת ההקשר החברתי-תרבותי-פוליטי על ההתפתחות של הילדים. כמו כן בתוכניות ההתערבות שצוינו לעיל נתנו את הדעת על ההקשרים בסביבת הילד ומשפחתו, והן מבטאות שינוי משמעותי בגישות כלפי תפקידה של הסביבה בהתפתחות הילד על פי הגישה התרבותית-אקולוגית.

האוגדן הזה, שנבנה בשותפות ובמאמץ רב, מיועד לאנשי מקצוע המטפלים בהורים לילדים בגיל הרך בחברה הבדואית ולמעוניינים לפתח תוכניות התערבות לגיל הרך באוכלוסיות מגוונות המצויות במעבר.

מסע אלף הימים הראשונים היה מאמץ משותף, ואנו מודים מעומק ליבנו לשותפים שהגו ויזמו והמשיכו להיות שותפים לאורך כל הדרך: למשרד הרווחה ולג'וינט-אשלים. וכן אנו מודים לחברי ועדת ההיגוי, נציגי משרדי הממשלה, הרשויות המקומיות וארגוני החברה האזרחית. הברכה לכולם על עשייה שרק החלה, אבל מתווה חזון.

סלימן אלעמור,
 מנכ"ל משותף ארגון אג'יק

الوالدية جزء أساسي من حياة الناس في الثقافات المختلفة. في الوقت نفسه، تعتبر الوالدية مهنة صعبة ومتطلبة، وفي عصرنا الحالي، يأتي الوالدين إليها دون تحضير مسبق.

لا تُجهز الحياة المعاصرة الوالدين للقيام بدورهم، وقد أصبحت الوالدية مهمة أكثر صعوبة في ضوء التحول الحاد والتغيرات من الحياة التقليدية الجماعية إلى الحياة الحديثة ونزاعاتها الفردانية. الأسرة الممتدة التي كانت بمثابة متكأ للتعليم والمساعدة المتبادلة حول تعليم وتربية الأطفال آخذة في الانحسار. أصبحت العائلة المصغرة بمفردها مسؤولة عن تربية الأطفال وتنشئتهم. يؤدي الانكشاف على وسائل الإعلام إلى خلق توقعات بين الوالدين إلى جانب انعدام الثقة، كما أنه يؤثر على الأطفال. يشعر الكثير من الأهالي بالعجز حيال التنشئة الأمثل وكيفية تربية الأطفال وفقاً لتصوراتهم. تحديداً في ظل التوقع الدائم من الأهالي بالقيام بدورهم على أتم وجه: توفير الإثراء، والدعم، والمساندة، وإبداء الحساسية لاحتياجات الطفل النامي في عالم متغير ومعقد. يمر المجتمع البدوي اليوم وفي القرى غير المعترف بها على وجه الخصوص في عملية تغيير ثقافي سريع ودرامي. تشكل هذه التغيرات تحديات فريدة، من تغير على الحياة اليومية وتأثير على أهداف التنشئة الاجتماعية وممارسات الوالدية. المعرفة المحدودة حول هذه المجالات بالنسبة لـ تصورات الوالدين ومعتقداتهم فيما يتعلق بالتعليم وتربية الأطفال تفاقم من الصعوبات. غالباً ما تكون هناك توجهات عامة إلى الكيفية التي يُفترض أن يقوم بها الوالدين بتربية أطفالهم. ومع ذلك، فإن معظم المعرفة والأساليب في مجالات تنمية الطفل والوالدية تأتي من العالم الغربي الصناعي. يؤكد الباحثون والمهنيون اليوم على الحاجة إلى فهم نمو الطفل وتصورات المخاطر التنموية في العالم غير الغربي. يجب على المرء أن يفهم معتقدات الوالدين والممارسات الثقافية التي يعيش في ظلها الطفل، وأن يكون على دراية بالسياق المحلي والظروف المعيشية للسكان المحليين. إنه نهج يراعي السياق ويستند إلى وجهة النظر القائلة بأن الأفراد والأسر والمجتمعات يعيشون حياتهم ضمن مجموعة من سياقات مختلفة ومتنوعة بما في ذلك الثقافة والدين والطبقة ولون البشرة والجنس والجنسية والسياق الاجتماعي والسياسي وغير ذلك. . هذه الروابط تشكل وتصيغ تطور الطفل والأسرة.

يكمُن المفهوم الواعي للسياق في تعزيز برامج التدخل في إطار برنامج "الألف يوم الأول". يُعبر الكتيب الذي أمامك عن لغة مشتركة تم إنشاؤها كأساس للمعرفة المشتركة حول الوالدية وتربية الأطفال والتي تجمع بين المعرفة التي تم تكوينها من المنظرين الغربيين والمعرفة الموجودة في الثقافة البدوية. هذه المعرفة هي نقطة انطلاق لتوجيه وتدريب الوالدين والمتخصصين في مجال الطفولة المبكرة، بهدف الجمع بين المعرفة التقليدية والحديثة مع معالجة تأثير السياق الاجتماعي والثقافي والسياسي على نمو الأطفال. أخذت برامج التدخل في الاعتبار السياقات المحيطة بالطفل وعائلته، وأبدت تغييراً ملحوظاً في التصورات والمواقف تجاه دور البيئة في نمو الطفل وفقاً للنهج الثقافي الإيكولوجي.

الكتيب، الذي تم إنشاؤه بالشراكة والجهد الكبير، مخصص للمهنيين الذين يعملون مع أولياء أمور الطفولة المبكرة في المجتمع البدوي والمهتمين بتطوير برامج التدخل في مرحلة الطفولة المبكرة في مجموعات سكانية متنوعة تمر بمرحلة انتقالية. أجيال جنباً إلى جنب مع الجوينت والعديد من المنظمات كانوا شركاء في مسار "الألف يوم الأول" وقاموا ببناء الكتيب بلغة مشتركة. نأمل أن يستفيد المهنيين بشكل كبير من كتيب اللغة المشتركة في مرحلة الطفولة المبكرة.

מדריך זה הוא תוצר של מיזם אלף הימים הראשונים, ששם לו למטרה **לקדם התפתחות מיטבית (קוגניטיבית, רגשית-חברתית ופיזיולוגית) אצל תינוקות ופעוטות בחברה הבדואית בנגב**. מיזם זה פעל בהתאם למודל קולקטיב אימפקט, והוא פרי יוזמה משותפת של המשרד לשירותים חברתיים וג'וינט אשלים, האגף החברתי כלכלי בחברה הבדואית, משרד הבריאות וזרוע העבודה (האגף למעונות היום), 9 הרשויות הבדואיות וארגונים מהחברה האזרחית.

המתווה האסטרטגי של המיזם כלל יעדים ב-5 תחומים: קשר הורה-ילד, מסגרות חינוך-טיפול, סביבה וקהילה, פיתוח אנשי מקצוע, קידום עיכובים בהתפתחות ומוגבלות. בתוך כך גובשה שפה משותפת שכללה מערך ידע משותף והכשרת מנחי מנחים ונערכו שני מחקרים. באחד מהם השתתפו הורים מהחברה הבדואית ובשני התמקדו לעומק במדידה משותפת, וגיבוש מדדי אימפקט, מדדי תוצאה ותוצאות. בסיום תהליך התכנון של המיזם, נכתבה תוכנית עבודה הכוללת מענים ופעולות שפותחו בשותפות עם המשרדים שנטלו חלק במיזם כדי לקדם את תוצאות המיזם.

תחום מרכזי שפותח במיזם הוא העלאת המודעות לאיתור עיכובים בהתפתחות או חשדות לעיכובים אלו בשלבים מוקדמים. תינוקות ופעוטות שיש לגביהם חשד לעיכוב התפתחותי מאותרים לרוב בטיפות חלב או בקהילה (מעונות יום / מרפאות). מרבית המאותרים עדיין לא עברו אבחון מפאת גילם הצעיר או בשל חסמים אצל הוריהם. כדי לתת מענה לכך בתוכנית שפותחה הקימו קבוצת הדרכה להורים כדי להעניק להם מקום בטוח לשיח ולתמיכה ולהקנות להם כלים להתמודדות עם העיכוב בהתפתחות או עם החשד לעיכוב זה.

ליווי ההורים בכל השירותים הניתנים להם החל מטיפות חלב וכלה ביחידה להתפתחות הילד נעשה בשיתוף פעולה עם כל הגורמים הרלוונטיים לצרכים של ההורים אלו, ותוך כך התמקד ליווי זה בחשיפתם לשירותי הבריאות והרווחה הקיימים והמשלימים העומדים לרשותם כדי למצות את זכויותיהם.

השותפים לצוות התוכנית היו: מנחת הורים, צוות מקצועות הבריאות (ביחידה בהתפתחותית), צוות טיפת חלב, צוות מרכז למשפחה (במקומות שיש בהם מרכז כזה) או עו"ס קהילה לתיווך השירותים, אחות מפקחת בריאות הציבור ונציג רשות מתכלל.

להלן התוצאות שהתוכנית מקדמת:

עלייה בשיעור התינוקות והפעוטות המאותרים והמאובחנים בחשד לעיכוב בהתפתחות. הגברת המודעות של הקהילה ושל העובדים במסגרות הרלוונטיות לטיפול בילדים בנוגע לחשיבות של האיתור המוקדם (ולחשיבות אבחון וטיפול) כאשר מתעורר חשד לעיכוב בהתפתחות, וזאת באמצעות יצירת שיח מוקדם על אודת חסמים רגשיים, חברתיים ותרבותיים.

חשיפה והנגשת שירותים בקהילה – עידוד צריכת שירותים ויצירת רצף בין שירותי הבריאות לבין שירותי הרווחה כדי להגביר אף המודעות לחשיבות האיתור המוקדם והאבחון המוקדם כאשר מתעורר חשד לעיכוב בהתפתחות של תינוקות ופעוטות.

במדריך הנוכחי מוצג מסלול ההדרכה על שני ציריו: ציר ההדרכה הקבוצתית, ובו מוצגים סילבוס נושאים ותובנות, וציר ההדרכה הפרטנית – ובו מופיעים נושאים לקידום התפתחות מיטבית של תינוקות ופעוטות.

אנו תקווה שהמדריך יהיה לכם לעזר בעבודתכם.

בהצלחה רבה,

סבי ורותם

תוכן עניינים

10.....	מפת מסלול להדרכת הורים בנושא: ליווי תינוקות ופעוטות עם חשד לעיכוב בהתפתחות
11.....	1. הנחיות לאיתור פעוטות עם חשד לעיכוב בהתפתחות
12.....	2. הנחיות להדרכת הורים כדי לקדם התפתחות מיטבית
13.....	3. הנחיות לסיכום מפגשי ההדרכה
15.....	הדרכת הורים לקידום התפתחות מיטבית
15	סילבוס הדרכה קבוצתית הורים וילדיהם
16.....	תובנות של מנחת ההורים בעקבות ההדרכה הקבוצתית
17.....	שיתוף אישי של אימא במסגרת הדרכת הורים הקבוצתית
19.....	הדרכת הורים פרטנית
19.....	הדרכת האם בהתפתחות השפה וחשיבות ההתערבות המוקדמת
20.....	הדרכת האם בהתפתחות השפה ובתקשורת באמצעות משחק
21.....	הדרכת האם ברכישת השפה ובהעשרת אוצר המילים במצב של לקות שמיעה
25.....	הדרכת האם בהבנת השלב הקדם מילי, זיהוי רצונות בנה והעשרת השפה
27.....	הדרכת האם בכוונות תקשורתיות באמצעים לא מילוליים
29.....	הדרכת האם בעידוד התהפכות וזחילה
31.....	הדרכת האם בעידוד הזחילה ובמעבר משיבה לזחילה
33.....	הדרכת האם כיצד לעודד מעברים משיבה לעמידה ומעמידה לשיבה
35.....	נספחים
35.....	נספח דוגמה נוספת לסילבוס הדרכת הורים כדי לקדם התפתחות מיטבית
36	רשימת ציוד מומלצת – משחקים להדרכת הורים כדי לקדם התפתחות מיטבית

הדרכת הורים להתמודדות מיטבית עם חשד לעיכוב בהתפתחות בקרב פעוטות

1. הנחיות לאיתור פעוטות עם חשד לעיכוב בהתפתחות

מנחת הורים, כמתכללת התוכנית, תנחה את אחיות טיפות חלב,¹ את מנהלות המועדונים ואת מנהלות המשפחתונים

כיצד לנהל עם ההורים שיחה בנוגע לאיתור חשד לעיכוב בהתפתחות.

להלן פירוט הצעדים שעליה לנקוט לשם כך:

- ♦ הסבר על אודות החשיבות לאיתור מוקדם של פעוטות שיש להם חשד לעיכוב בהתפתחות: הרצון ליצור מעורבות בשלב מוקדם ככל האפשר, לסייע לצמצם את הפער בעזרת ליווי מקצועי, לנסות להימנע ממצב של עיכוב קשה.
- ♦ הסבר על קהל היעד הרלוונטי – פעוטות עם חשד לעיכוב התפתחותי או עם עיכובים קלים בגילאי חצי שנה עד שלוש.
- ♦ הבהרה אילו תוצאות נרצה לראות אצל ילדים – איתור צרכים, הדרכה פרטנית לקידום ההתפתחות, קידום אבחון במידת הצורך, מיצוי זכויות בשירותי הקהילה.
- ♦ הסבר בנוגע למסלולי ההדרכה ולתכנים הנלווים להם: תיווך לשירותים בקהילה; הדרכה קבוצתית; הדרכה פרטנית.

אחות טיפת חלב, מנהלת המעון או מנהלת המשפחתון

ינהלו שיחת איתור עם ההורים ובתוך כך ינקטו את הצעדים הבאים:

- ♦ מתן הסבר לגבי התוכנית ונחיצותה;
- ♦ החתמת ההורים על טופס ויתור סודיות, אם הם מביעים את הסכמתם להשתתף בתוכנית.
- ♦ העברת הפרטים של משתתפי התוכנית באופן מרוכז למנחת ההורים.

מנחת ההורים תתקשר להורים ששמותיהם הועברו אליה

כדי לגייס 10–12 הורים לילדים שיש לגביהם חשד לעיכוב בהתפתחות למפגשים קבוצתיים יחד עם ילדיהם. לשם כך עליה לנקוט את הצעדים הבאים:

- ♦ הזמנת ההורים לתחנה טיפת חלב או עריכת ביקור בית.
- ♦ עריכת היכרות עם ההורים, מתן הסבר מפורט על התוכנית ותיאום ציפיות עימם.

¹ בטיפות חלב מעריכים את מידת ההתפתחות בכל מדרגת גיל שבה הילד מוזמן לביקור שם. ההתפתחות של התינוק/ פעוט נמדדת בהתאם למדרגות ההתפתחות המתאימות לכל שלב. כאשר האחות מאתרת עיכוב קל בהתפתחות של ילד שהיא בודקת, היא מציעה להורים את האפשרות להשתתף בתוכנית. אם הם מביעים את הסכמתם להשתתף בתוכנית, אחות מחתימה על טופס הסכמה.

2. הנחיות להדרכת הורים כדי לקדם התפתחות מיטבית

צוות ההדרכה ותפקידיו:

- ♦ **מנחת הורים – מתכללת התוכנית והובלת ההדרכה הקבוצתית – בעלת ניסיון בטיפול בגיל הרך.** תפקידה הם: הובלת המפגשים הקבוצתיים, ליווי מהלך ההרצאה, פיתוח שיחה בעקבות הרצאה, גיוס אנשי מקצוע בתחום הבריאות, קשר בין ההורים לבין שירותי הרווחה ושירותי הבריאות בקהילה, היכרות עם כל משפחה שמשתתפת בתוכנית, שיבוץ הדרכות פרטניות על פי צורך, אחריות לסיכום ההדרכה.
- ♦ **מרצי תוכן מומחים** לגיל הרך בעלי ניסיון של לפחות 3 שנים במקצוע.
- ♦ **אנשי מקצוע פרה רפואיים** להדרכה פרטנית בהתאם למאפייני העיכובים בהתפתחות בקבוצה.
- ♦ **מומלץ לבקש מעו"ס להצטרף להדרכות הקבוצתיות.**

תכנון תמהיל המפגשים לפי צרכי התינוקות והפעוטות:

- ♦ **מפגש קבוצתי ופרטני יופעלו לסירוגין:** מפגש קבוצתי בשבוע הראשון, מפגש פרטני בשבוע השני וכן הלאה.
- ♦ **מפגשים פרטניים בהתאם להערכה של אנשי המקצוע:** במסגרת התוכנית אפשר להשתתף ב-2 עד שישה מפגשים פרטניים, וכל מי שמשתתף בתוכנית זכאי ל-4 מפגשים כאלה. אנשי המקצוע יעריכו לגבי כל משפחה לכמה מפגשים פרטניים היא זקוקה.

בניית התוכן למפגשי ההדרכה הקבוצתית:

- ♦ **באחריות מנחת ההורים לתאם תכנים למפגשים עם מרצה ועם אנשי מקצוע בתחום הבריאות.**
- ♦ **התוכן במפגשים להורים צריך להיות מוחשי וחוויתי.**
- ♦ **בסיכום כל מפגש ייכתב דוח סיכום מפגש.**
- ♦ **שאלוני הערכה יועברו להורים לפני תחילת המפגש הראשון ובסיומו של המפגש האחרון.**

סיכום מפגשי ההדרכה

3

מפגש סיכום עם אנשי מקצוע בשיתוף עם ההורים למען המשך המעקב בשירותי הקהילה.

בסיום 8 המפגשים הקבוצתיים ומפגשי ההדרכה הפרטנית תערוך מנחת התוכנית עם צוות התוכנית מפגש סיכום על כל משפחה. בהסכמת ההורים יועברו לאחיות טיפות חלב, למנהלות המועדונים ולמנהלות המשפחתונים הפרטים הבאים:

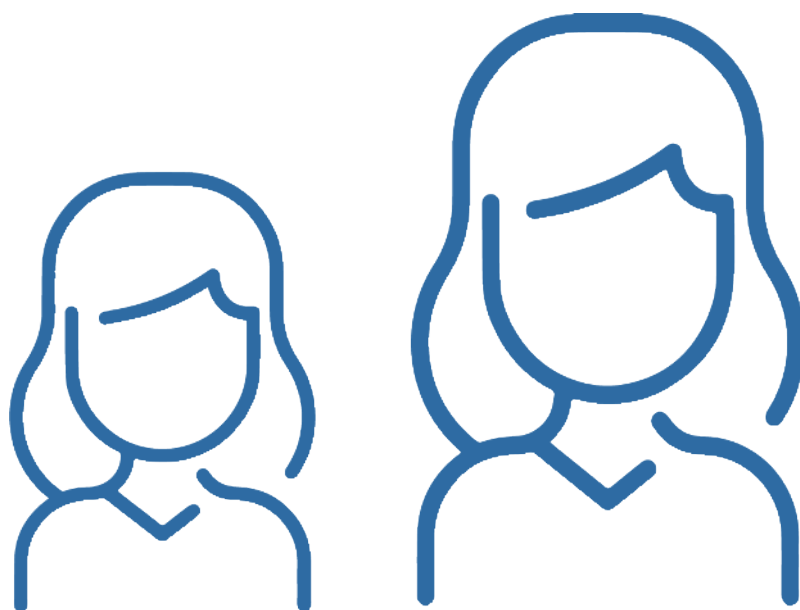
רשמים מצוות התוכנית:

- תיאור ההדרכה הפרטנית שקיבלו ההורים והילד;
- פירוט קצר על הפערים שנסגרו בתהליך ההדרכה והמלצות להמשך הטיפול.

דוח סיכום פרטני בנוגע לילד:

- הגדרת תחום הבעיה שהילד מתמודד עימה;
- מטרות ההדרכה הפרטנית ופירוט המפגשים;
- סיכום והמלצות להמשך מעקב בקהילה / אבחון / מיצוי זכויות.

הזרבת הורים קבוצתית

הדרכת הורים לקידום התפתחות מיטבית

סילבוס הדרכה קבוצתית הורים וילדיהם

מפגש	נושא המפגש	משך זמן	איש מקצוע לפעילות	ציוד
1.	היכרות (מומלץ לפתוח בארוחת בוקר קלה ובריאה)	0.5 שעה	מנחה ועו"ס	משחק התפתחותי יח"ל לק במתנה לכל ילד
	חשיבות הקשר בין ההורה לבין הילד (מנט-ליזציה) עצות להתמודדות עם קשיי ההתנהגות.	1 שעה	עו"ס יישובי / פסיכולוג מומחה לגיל הרך הפסיכולוג אברהם אלע-טאונה.	
2.	שלבי התפתחות מוטורית וקוגניטיבית מגיל לידה עד 3.	1 שעה	מרפאה בעיסוק/ פי"זיותרפיסט	משחקים מותאמי גיל דגם להתפתחות מוחית אצל תינוקות ופעוטות
3.	משחק מותאם גיל חשיבות המשחק בכל גיל וקשר בין הורה לילד	1 שעה	מרפאה בעיסוק/ פי"זיותרפיסט/	משחקים מותאמי גיל ניתן לרכוש משחק לכל ילד בהתאם למה שדובר בשיעור
	מניעת היפגעויות תאונות בבית ובחצר	0.5 שעה	מנחת 'בטרם'	
4.	התפתחות השפה וחשיבות הגרייה השפתית	1 שעה	קלינאית תקשורת	דוגמאות לשירי משחק בערבית לגיל הרך/ סרטונים/ דפי מילים עם שירים
5.	מפגש שיא לסיכום			

היקף התוכנית – 5 מפגשים, כל מפגש נמשך 3 שעות מ-9:00 עד 12:00. להלן פירוט המבנה של כל מפגש:

9:00-9:30	התכנסות, כיבוד ומפגש לא פורמלי בין ההורים למנחה
9:30-10:30	הרצאה בנושא נבחר – מרצה חיצוני
10:30-11:00	שיחה בעקבות ההרצאה – מקום לשאלות בהובלת מנחת ההורים
11:30-12:00	פעילות חווייתית לקידום התפתחות מיטבית – בהובלת מנחת ההורים

*בנספחים מובאת הצעה לסילבוס של 8 מפגשים וסדר יום שונה מזה המופיע לעיל.

- במהלך המפגשים הראשונים העלו האימהות העלו שאלות והביעו דאגה בנוגע למידת העיכוב בהתפתחות של ילדיהם.

תוך כדי שיחה חופשית שקיימו ביניהן הן השווו בין הילדים, ודיברו על ההתפתחות של האחים. לאחר המפגש הן הבינו שלכל תינוק יש קצב התפתחות משלו, לכן עדיף להימנע מהשוואה בין התינוקות והפעוטות. כמו כן בסוף המפגש הן דיווחו שהן נרגעו ורכשו הרבה מידע וכלים לעידוד ההתפתחות. | עלה במפגש שלבי ההתפתחות המוטורית והקוגניטיבית |

- **האימהות הופתעו מתגובות הילדות והילדים בהתנסות במשחקים.** האימהות ישבו על הרצפה עם ילדיהם והתחילו להתנסות במשחקים. במשך הפעילות הזו הן הופתעו מתגובות הילדים וגם מהקשרים החברתיים שנוצרו בין התינוקות. | עלה במפגש התפתחות המשחק בגיל הרך ומניעת תאונות בבית ובחצר |

- **האימהות חשבו יחד עם המנחה על פתרונות למניעת תאונות.** במפגש של 'בטרם' ציינו האימהות דוגמאות לתאונות שהתרחשו בביתם והתחילו לחשוב על פתרונות למניעת תאונות דומות. | עלה במפגש התפתחות המשחק בגיל הרך ומניעת תאונות בבית ובחצר |

- **במפגש האחרון האימהות הביעו צער על סיום המפגשים.** הן טענו שעד שנוצר תהליך קבוצתי הוא הסתיים, ואמרו שהן מחכות להמשך המפגשים בהדרכה פרטנית. לפיכך המלצתנו היא לקיים 8 מפגשים קבוצתיים, ובהם להעמיק את התכנים ולחזק את האמון ואת הפתיחות שנוצרו בקבוצה. | עלה במפגש התפתחות המשחק בגיל הרך ומניעת תאונות בבית ובחצר |

- **האימהות ביקשו לקיים מפגשים נוספים בנושא ההתפתחות השפתית.** הנושא הזה התגלה כרגיש ומעניין מאוד מפני שאצל רוב התינוקות ניכר איחור שפתי. נוסף על כך, האימהות שאלו עוד שאלות בקשר לאחים הגדולים, ונראה כי מעגלי ההשפעה של התוכנית רחבים ומאפשרים לאימהות ליישם את מה שרכשו בתוכנית גם עם שאר האחים והאחיות, אם מתעורר צורך בכך. | עלה במפגש התפתחות השפה וחשיבות הגרייה השפתית |

- **האימהות הביעו שמחה מהמפגשים ודיווחו על הקלה גדולה.** הן הגיעו לכל המפגשים, וביקשו לקיים מפגשי המשך, ובהם להעמיק בנושאים שנלמדו וגם להתמקד בנושאים חדשים. עובדה זו מעידה על מידה רבה של מחויבות למפגשים ושל שביעות רצון מהם. נוסף על כך סיפרו האימהות שנטלו חלק במפגשים שהן מנסות להנחיל את המידע שרכשו במפגשים לשאר האימהות בקהילה.

שיתוף אישי של אימא במסגרת הדרכת הורים הקבוצתית

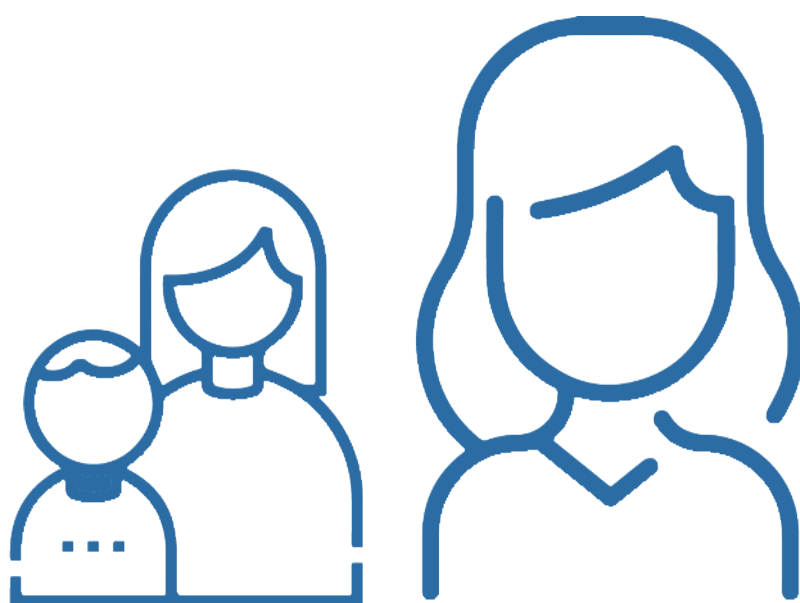
אני סארה, בת 20, גרה בשגב שלום, אימא לשתי בנות (שנתיים, שנה). הייתה לי חוויה עם הבת השנייה, שהייתה לה בעיה ברגל. הייתי עם הרבה רגשות שליליים, ותמיד כבד לי בלב – לא יודעת מה לעשות, האם הבת שלי כמו כל אחד והיא תצליח להשלים או שלא. אחרי שהאחות בטיפת חלב הציעה לי את הפרויקט הסכמתי להשתתף. הגעתי לקבוצה, ואני לא יודעת מה הולך להיות. פשוט רציתי לדעת איפה אני במצב הנוכחי שלי. אולי היה לי מחשבות לחפש עוד אימא שסובלת כמוני, שאני ארגיש לא לבד.

אחרי כמה מפגשים קבוצתיים כבר אין לי רגשות (שליליים) חוץ מאהבה לבת שלי ולהודות לאנשים האחראים על התוכנית.

במפגשים קודם כול הייתה הזדמנות להוציא את הפחד ולשתף. היה ליווי גם כשאני בבית עם הבת שלי, מתקשרת עם המנחה, משתפת אותה מה אני עושה עם הילדה שלי אחרי שקיבלתי ממנה הדרכה, ונתנה לי כלים איך לפתח את הקשר עם הילדות שלי. אני למדתי, כאשר אני רוצה לדבר עם הילדה שלי צריכה לרדת לגובה שלה, לשבת ולשחק איתה (לא צריך למהר לבשל כי התפתחות הילדה יותר חשובה ואפשר לנהל את הזמנים שלי בהתאם). כמה חשוב לבנות קשר ביני לבין הילדים שלי. אחרי ההדרכה שקיבלתי אני מצלמת מה אנחנו עושות ביחד, אני והילדות שלי. הזמן טס לי כי אני לא עובדת ונשארת בבית כל הזמן. עכשיו מרגישה שאין לי זמן כי תמיד אני משקיעה בילדות שלי. מאוד אהבתי את הליווי גם בבית והכלים שאני יכולה להשתמש גם בבית. לא צריך להיות כל הזמן ביחידות טיפול או עם מנחה שילמד אותי מה לעשות. קיבלתי הדרכה ואני מיישמת ושולחת תמונות. אפילו הבת שלי התחילה לעמוד על הרגליים אחרי שיישמתי איתה את ההמלצות שקיבלתי.

הלוואי שהייתה קבוצה כזו כאשר ילדתי את הילדה הראשונה שלי. הייתי מגדלת אחרת. אבל אני מאמינה כאשר אני אלד עוד, זה יהיה שונה. הרגשתי בטוחה לשתף ברגשות שלי ובבעיה של הבת שלי. המנחות היו תומכות, והבנתי שנורא חשוב באמת לטפל בכל בעיה בזמן, כלומר אני למדתי את החוכמה הזו לכל החיים – גם בבעיות אישיות לא רק בעיכובים התפתחותיים. אני גם התחלתי לספר לכל אחת בטיפת חלב מה אני עברתי, וכמה זה טוב לשאול תמיד איזה תוכניות יש ביישוב ולהצטרף, כי חשוב בשביל לגדל את הילדים שלנו בצורה חדשה ותומכת, לא רק להסתמך על מה שלמדנו מאימהות שלנו וסבתות.

הזרבת הורים פרטנית

הדרכת האם בהתפתחות השפה וחשיבות ההתערבות המוקדמת

מפגש הראשון

היכרות ואנמנזה | התפתחות שפה ותקשורת בשנתיים הראשונות | חשיבות התערבות מוקדמת.

הילדה היא תאומה לבן. ההיריון היה תקין. הלידה התרחשה בשבוע ה-38 להיריון ולא חל עיכוב בשחרור מבית החולים לאחר הלידה. לאחרונה התאומים החלו ללכת למעון יום, והאם דיווחה על התפתחות בזמן ללא עיכוב למעט בתחום הדיבור. לטענת האם שני התאומים הפיקו מלמול שדומה לדיבור, אך בתקופה הראשונה של משבר הקורונה הם צפו בטלוויזיה זמן רב, ולאחר מכן הפסיקו למלמל או ליצור קשר עם הסביבה. הילדה אינה יוצרת קשר עין עם שותף בשיח או במשחק. כמו כן היא מביעה צריכים ורצונות במחוות גוף ללא מילים או מלמולים. כאשר לא מבינים אותה, היא מתחילה לבכות. בזמן המפגש הילדה הסתובבה בחדר, התעניינה בחפצים במשחקים, אך התעניינותה בכל משחק שבדקה נמשכה שניות בודדות ואחר כך עברה למשחק הבא. כמו כן היא לא התעניינה באנשים הנוכחים בחדר וסירבה לשחק עם אימה או עם אחיה התאום.

הדרכת האם במהלך הפגישה:

מתן מידע על הנושאים הבאים: כוונות תקשורתיות באמצעים לא-מילוליים בהתאם לגיל; ציפיות מהפעוטה ומה בבר הושג; אמצעים מותאמי גיל כדי לשפר את דרכי התקשורת.

חשוב לציין שההורים מוכרים למחלקת הרווחה

הדרכת האם בהתפתחות השפה ובתקשורת באמצעות משחק

פעוטה בת 2.3 ש עדיין לא נמצאת במסגרת. אימה מטפלת בה ובאחותה בת ה-8 חודשים בבית. הפעוטה מפיקה פחות מ-10 מילים בג'יבריש לא מובן. במהלך המפגש היא אמרה מילים כמו תינוק וען ען (הכוונה לאוטו). כמו כן הפעוטה מביעה רצונות וצרכים באמצעים לא מילוליים ובבכי. היא יוצרת קשר עין עם השותף ומנסה להבין מה נדרש ממנה, מגלה עניין באנשים ובחפצים שנמצאים בסביבה שלה ומבקשת רשות לשחק או לגעת בהם. נוסף על כך היא מבינה הוראה פשוטה בליווי מחוות – למשל כן, תבואי, תני לי, ביי ביי.

מפגש ראשון

התפתחות שפה ותקשורת בשנתיים הראשונות | חשיבות ההתערבות המוקדמת.

תחילה האם קיבלה הסבר על התפתחות השפה והמשחק, וכיצד להציג צעצועים או חפצים לפעוטות. למשל כאשר מציגים להם בעלי חיים, תחילה משמיעים את הקול שלהם ולאחר מכן אומרים את שמם. האמא אמרה שהיא משחקת עם הילדה ולא ידעה שכך צריך לעשות. היא תנסה ליישם את מה שלמדה, ולאחר מכן תציין במה הצליחה ובמה לא הצליחה. האימא מגלה מוטיבציה לעבוד עם הילדה כדי לקדם אותה ולעודד אותה לדבר.

תרגיל לבית: העשרת אוצר מילים מקטגוריית בעלי החיים – כלב, הב, חתול, מיאו; סוס דיו.

מפגש שני

התפתחות השפה והתקשורת בשנים הראשונות | העשרת אוצר המילים: קטגוריית בעלי החיים

התנסות של האם והילדה בקטגוריית בעלי החיים – משחק של מסלול עם בעלי חיים מפלסטיק: על השולחן מונח מסלול להמשך המשחק. האימא משמיעה קול של בעל חיים, אומרת את שמו, ואחר כך נותנת את בעל החיים לילדה. היא חוזרת על אותה הפעולה עם 3 בעלי חיים.

אחרי שהילדה הכירה את הצעצועים האם לוקחת את שלושת בעלי החיים שהשמיעה את קולם, שמה אותם מול הילדה ומבקשת מהילדה לתת לה "כלב הב" או "סוס דיו" או "חתול מיאו". בסיוע האם הילדה בוחרת בעל חיים כלשהו שהוצג לה ומשחקת בו במסלול המונח על השולחן.

תרגיל לבית: המשך העשרת אוצר המילים מקטגוריית בעלי החיים – כלב הב, חתול מיאו, סוס דיו.

הדרכת האם ברכישת השפה ובהעשרת אוצר המילים במצב של לקות שמיעה

הילד נמצא בגן טרום חובה. לדברי האם היו לו נוזלים באוזן התיכונה במשך תקופה ארוכה. הוא אובחן כלקוי שמיעה הולכת וטופל בניתוח כפתורים ובתרופות. הילד מהסס לדבר, ולרוב מפיך מילים בודדות. לפי דיווח של הגננת לאם בגן הוא שקט ועונה על הדרישות של הגננת אם הם הוצגו בתיווך. בתצפית על משחק משותף בית הילד לאימו נשמע אוצר מילים המעיד על הבנה יותר מאשר אוצר מילים המשקף כושר הבעה, אך עדיין דל ביחס לבני גילו.

מפגש ראשון

התפתחות שפה מותאמת עד גיל 4 | השפעת נוזלים באוזן התיכונה על רכישת השפה | העשרת אוצר מילים מקטגוריות שונות.

הדרכת האם במהלך הפגישה:

הסבר על התפתחות שפה מותאמת גיל: שלב דקדוק מוקדם שמתבטא במשפטים פשוטים. יש פער בין הילד לבין בני גילו בנוגע לאוצר מילים וכושר הבעה כי הילד נמצא במעבר בין השלב הקדם מילי לבין השלב החד מילי. יתכן שהסיבה לכך היא הנוזליים שהיו לו באוזניים ושגרמו לירידה זמנית ביכולת השמיעה זמנית ולעיכוב ברכישת השפה. הסבר על תהליך השמיעה, על חלקי האוזן ותפקידם בשמיעה, על הדרגות בירידה בשמיעה ועל הטיפול המתאים לכל אחת מהן. הנחיה כיצד להעשיר את אוצר המילים – למשל שימוש באינטונציה מתאימה, הסבר מילולי לכל פעולה שנעשתה מול הילד ושימוש בכוונות תקשורתיות ובאמצעים לא מילוליים (מחוות הצבעה ושפת גוף מתאימה).

תרגילים לבית:

העשרת אוצר המילים מקטגוריית בעלי החיים: להשמיע קול של בעל חיים ולומר את שמו – כלב הב, חתול מיאו, כבשה, מה וכדומה – במשחק משותף או בזמן רחצה באמבטיה עם הצעצועים המתאימים.

מפגש שני

העשרת אוצר המילים בפעילות ספונטנית בבית | חשיפה לכלי תחבורה – משחק תורות, צביעת ציורים | זיהוי כלי תחבורה באמצעות הצבעה על התמונה המתאימה

האם דיווחה שאחרי עידוד הילד התחיל לזהות שני בעלי חיים שלא הכיר קודם לכן. לאחר ג'סטה ואמירת הבקשה "תן לי" – לתת את הצעצוע של כלי התחבורה. התרגיל התבצע כך: האם אמרה "יש לי אוטו ען ען", והראתה לילד תמונה של אוטו; האם אמרה "יש לי רכבת תות תות", והראתה תמונה של רכבת; האם אמרה "יש לי מטוס אוווו", והראתה תמונה של מטוס. אחר כך האם ביקשה מהילד שיצביע על התמונה המתאימה של כלי התחבורה שהציגה לו.

תגובה נכונה – עידוד מילולי, למשל "כל הכבוד" ולתת לילד לצבוע חלק מהתמונה במידה וזו התמונה הנכונה; תגובה לא נכונה – לשים את התמונה שהילד בחר, לומר "אני ביקשתי את ***" ולהצביע על התמונה הנכונה.

הדרכת האם במהלך הפגישה:

הסבר כיצד להעשיר את אוצר מילים של הילד בפעילות בבית באופן ספונטני, למשל בעזרת משחק עם צעצועים של כלי רכב בזמן הרחצה. עידוד לחשיפה לכלי רכב – משחק תורות הילד והאם (מטוס רכב רכבת). צביעת דפי עבודה שמופיעים בהם כלי רכב: בתוך כך להשמיע לילד את הקול של כלי הרכב ולאחר כך להציג את התמונה שלו. זיהוי כלי תחבורה באמצעות הצבעה על התמונה המתאימה. הסבר על אופני התגובה: תגובה נכונה – עידוד מתאים, למשל, איזה יופי בחרת נכון, ואז לתת לילד לשחק עם הצעצוע. תגובה לא נכונה – מצבעים על הצעצוע הנכון, שמים אותו שוב, ומתחילים את המשחק מחדש.

תרגילים לבית:

פעילות אמבטיה: משתמשים בצעצועים של כלי רכב; משמיעים את הצליל של הכלי, אומרים את שם הכלי ואחר כך זורקים את הצעצוע של הכלי הזה לאמבטיה. פעילות יצירה: כלי תחבורה

1. הכנת מסלול לאוטו – כביש.
2. הכנת מסלול למטוס – שמיים ועננים.
3. הכנת מסלול לאונייה – ים.

לשים את שלושת המסלולים ולהציע כל כלי רכב בנפרד (להשמיע קול ולומר את השם: אוטו ען, מטוס-אוווו, אונייה, אואה אואה) לבקש מהילד לתת לנו כלי מסוים או שיצביע על כלי מסוים ולהקפיד על תגובות נכונות כפי שפורט לעיל.

מפגש שלישי

העשרת אוצר המילים בקטגוריה של ירקות (מלפפון, עגבנייה, תפ"א גזר) | זיהוי ושיום פעלים: אוכל, שותה, שוטף, חותך

הדרכת האם במהלך הפגישה:

הסבר על אופני המשחק עם הילד – משחק לוטו תמונות: אופן הצגת התמונות וחוקי המשחק. התנסות: האם והילד שיחקו יחד במשחק לוטו פעלים. הילד גילה מוטיבציה ללמוד והראה שיפור והתקדמות. הילד אומר מילים בודדות ואוצר המילים שלו מתפתח. הוא זיהה בעקביות את הפעלים אוכל שותה ולעיתים זיהה את הפעלים שוטף וחותך.

תרגיל לבית: הכנת סלט ירקות יחד תוך כדי הדגשת שמות הפעלים והירקות

אופן התהליך:

להכין קערת מים, סכין חד פעמי ו-3 צלחות. בכל צלחת לשים ירק. האם צריכה לומר בקול רם: "לשטוף את מלפפון", ולאחר מכן לשטוף את המלפפון בקערת המים. האם צריכה לומר בקול רם: "אני אחתוך את המלפפון" ואחר כך לחתוך את המלפפון בסכין. תוך כדי האמירה הא צריכה להצביע על החפץ שהיא משתמשת בו – הקערה או הסכין – בהתאם לפעולה שהיא מבצעת.

העשרת אוצר המילים בקטגוריה של ירקות (תירס , בצל , חסה) | זיהוי ושיום פעלים : אוכל, שותה, שוטף חותך – משחק סימבולי.

הדרכת האם במהלך הפגישה:

פעילות חנות : ירקות ופירות – חפצים

הסבר על משחק מונחה הורה ילד

מטלה 1: הילד המוכר והאם קונה ירקות. האם מבקשת מהמוכר לשים לה בסלסלה ירק כלשהו, למשל "שים לי בסלסילה תירס", "שים לי בסלסלה בצל".

תגובה נכונה – עידוד וחיזוק הילד, הילד מחזיר את הירק לסלסלה.

תגובה לא נכונה – שיום של הירק הלא נכון, לאחר מכן חזרה על מילת המטרה והצבעה על הירק הנכון.

מטלה 2 : האם המוכרת והילד קונה ירקות. הילד מבקש מהאם ירקות. לשם כך עליו לומר את שם הירק שהוא מבקש.

תגובה נכונה – עידוד וחיזוק הילד (למשל: כל הכבוד, הצלחת), הילד מחזיר את הירק לסלסלה.

תגובה לא נכונה – שיום של הירק הלא נכון ולאחר מכן חזרה על מילת המטרה והצבעה על הירק הנכון.

מטלה 3: משחק סימבולי של האם והילד כדי להכיר את הפעולות

הילד עושה פעולה לפי בקשת האם:

האם אומרת "ילד שוטף", והילד מחזיק את הבובה ושוטף את ידיה באמצעות קערה.

האם אומרת "ילד שותה", והילד מחזיק את הבובה ונותן לה לשתות מכוס.

האם אומרת "ילד אוכל", והילד מחזיק את הבובה ונותן לה לאוכל מצלחת.

תרגול משחק הלוטו ירקות + לוטו פעלים | פעלים חדשים : בוכה , מרביץ , נופל, משחק | עידוד הפקות ואיך לתקן ההפקה.

הדרכת האם במהלך הפגישה:

תרגול משחק לוטו במשחק משותף של הילד ואימו: הוספנו פעלים חדשים ללוטו הלוטו.

עידוד הפקות: יצירת סיטואציה שהילד צריך לומר את המשפט כדי שיקבל מה שהוא רוצה או רואה במהלך המפגש.

לתת לו אפשרויות לבחירה: במקרה שהילד מבקש לשתות, האם צריכה לשאול אותו אם הוא רוצה לשתות מים או חלב. אם

הילד אומר "מים": האם צריכה לומר לו "אתה רוצה מים", "לשפוך מים", "לשתות מים".

עידוד הפקות ואופן תיקון ההפקה: הילד ואימו מתרגלים סיטואציות מזמנות הפקות | הפקה דו מילית : כרטיסים

הדרכת האם במהלך הפגישה:

הסבר על השלב הדו מילי או שלב הצירופים: שם עצם + פועל, למשל כלב אוכל | שם עצם + תואר, למשל כלב שחור
כרטיסים שהדמות בהם משתנה: כלב אוכל | חתול אוכל | ארנב אוכל
סיטואציה מזמנת הפקה דו מילית – הילד אומר את הפועל "אוכל", והאם שואלת אותו: מי אוכל, | "כלב אוכל או חתול אוכל?"

תגובה נכונה – עידוד עם הילד הצליח וחיוזוק גם אם לא הצליח.

תגובה לא נכונה – שיום הכרטיס הלא נכון שהילד בחר וחזרה על המשפט יחד עם החזקת הכרטיס.

תרגיל לבית: האם קיבלה עותק של הכרטיסים לתרגול בבית.

מפגש שביעי

הפקות דו מיליות

הדרכת האם במהלך הפגישה:

הסבר למשחק מונחה אם וילד למשפט דו מילי של פעלים – משחק זיכרון להרחבת אוצר המילים ולפיתוח החשיבה. המשחק הכיל שם עצם + פועל.

סיום הטיפול:

הילד גילה סקרנות ללמוד דברים חדשים, שיתף פעולה במהלך הפעילות עם אימו. האם ציינה שהילד התחיל לשיתף אותה בחוויות שלו מחוץ לבית.

הדרכת האם בהבנת השלב הקדם מילי, זיהוי רצונות בנה והעשרת השפה

הילד נמצא אצל מטפלת עם עוד שני ילדים. לפי האם הילד אינו מדבר ומתקשר באמצעים לא מילוליים. עוד ציינה האם שאם לא מבינים את הילד, הוא נעשה תוקפני כלפי האנשים בסביבתו. במהלך המפגש הילד שיחק עם אימו, והתברר שיכולת ההבנה שלו גבוהה מיכולת ההבעה שלו. הוא זיהה חלק גדול מבעלי החיים ומכלי הרכב, אך לא הפיק פריטים מהקטגוריות השונות שהוא יודע.

מפגש ראשון

היכרות ואנמזה | התפתחות שפה מותאמת עד גיל 3 | עיכוב שפתי והתנהגות תוקפנית | העשרת אוצר המילים מקטגוריות שונות.

הדרכת האם במהלך הפגישה:

האם קיבלה הסבר על שלבי התפתחות השפה בהתאם לגיל. בגיל 3 ילד אמור להיות בשלב הדו מילי או בתחילת השלב הדקדוקי המוקדם. הילד נמצא בשלב הקדם מילי, והתערבות בגיל הרך חשובה מאוד להתפתחות בהמשך החיים. האם קיבלה הסבר כיצד להעשיר את אוצר המילים של הילד – למשל שימוש באינטונציה מתאימה, הסבר מילולי לכל פעולה שהיא מבצעת מול הילד ולהיעזר בכוונות תקשורתיות ובאמצעים לא מילוליים (מחוות הצבעה ושפת גוף מתאימה).

תרגיל לבית:

העשרת אוצר מילים – קטגוריית בעלי החיים: להשמיע קול ושם החיה במשחק משותף או בזמן אמבטיה עם הצעצועים המתאימים: "כלב, הב הב", "חתול, מיאו מיאו", "כבשה, מה-הה".

מפגש שני

השלב הקדם מילי וכוונות תקשורתיות במגוון אמצעים לא מילוליים | כוונות תקשורתיות – אמצעים לא מילוליים | העשרת אוצר מילים מקטגוריות סמנטיות: בעלי חיים

הדרכת האם במהלך הפגישה:

הסבר על תקשורת לא מילולית: הילד מביע את רגשותיו ואת צרכיו בבכי ובתוקפנות. כדי שיפסיק לעשות זאת צריך ללמד אותו כיצד להביא את עצמו באמצעים אחרים, כגון הצבעה ומחוות גוף. כך למשל אפשר לשחק איתו במסירות כדור וללמד אותו את המחוות "תן לי". לשם כך הילד צריך לשבת על הברכיים של האם ומול המנחה ומחזיק את הכדור. המנחה אמרה את המחוות "תן לי" והילד אמר למסור את הכדור למנחה תוך כדי עזרה של האם.

בסיטואציות שונות שמתרחשות בבית, למשל בזמן האוכל: האם יכולה להביע את המחוות "תן לי" לפני שהיא נותנת לילד את הבקבוק או את האוכל.

כוונות תקשורתיות: המחוות "תן לי", המחוות "ביי ביי", המחוות "לשתות" או "לאכול".

תרגול מחוות במשחק סימבולי: האם מביעה מחוות של אוכל – ומאכילה את הדובי; האם מביעה מחווה של שתייה ולאחר מכן נותנת לדובי לשתות.

קטגוריית בעלי החיים : האם משחקת עם הילד בצעצועים של בעלי חיים בשעת הרחצה באמבטיה או בזמן אחר. בתוך כך היא אומרת את שם בעל חיים ומשמיעה את הקול שלו: "כלב, הב הב"; "חתול, מיאו מיאו"; "כבשה, מההה".

דיווחי האם ביחס לתרגיל בבית:

האם צייה שהיא התחילה לשם לב ביתר שאת להתנהגותו של הילד ולראות מתי קשה לו להביע את רצונותיו ולהציע לו עזרה. נוסף על כך היא דיווחה על הפקות או מלמול שהילד מפיק לעיתים רחוקות. הילד מבין את המחוזה "תן לי" ולפעמים משתמש בה. כמו כן הוא ואוהב לשחק בכדור יחד איתה או עם האחים שלו.

הדרכת האם בכוונות תקשורתיות באמצעים לא מילוליים

הילד בן 1.7 חודשים, ויש לו אחות תאומה. ההיריון והלידה היו תקינים. התאומים נולדו בשבוע ה-38 להיריון ושחררו מבית החולים בזמן. לאחרונה הם נכנסו למעון יום, והאם דיווחה על הישג באבני ההתפתחות בזמן ללא עיכוב מלבד הדיבור. לטענת האם התאומים היו מפיקים מלמול שדומה לדיבור, אך בתקופה הראשונה של משבר הקורונה הם צפו בטלוויזיה זמן רב, ולאחר כך הפסיקו למלמל או ליצור קשר עם הסביבה. עוד לדברי האם הילד תוקפני, חסר סבלנות ומאבד עניין בעיסוקים במהירות.

מפגש ראשון

היכרות ואנמזה | התפתחות שפה ותקשורת בשנתיים הראשונות | חשיבות ההתערבות המוקדמת

בתצפית: הילד גילה עניין בסביבה: הוא הסתובב בחדר וחיפש משחקים וחפצים דברים, אך לא פנה לאנשים שבחדר ולא יצר עימם קשר עין. בשעת המשחק הוא שיחק לבדו לפי החוקים שקבע לעצמו וסירב לשתף את אימו או את אחותו. לדברי האם כאשר הילד רוצה חפץ כלשהו, הוא ניגש אליו בעצמו, אינו מצביע עליו ואינו מבקש אותו.

הדרכת האם במהלך הפגישה:

האם קיבלה הסבר על כוונות תקשורתיות באמצעים לא מילוליים בגיל של הילד ועל הציפיות ממנו בתחום זה בהתאם לגילו. לאחר מכן סיפרה מה הצליחה להשיג עד עכשיו והוסבר לה כיצד לשפר את דרכי התקשורת בינה לבין בנה. התחלנו בחשיפה למחוות "תן לי" ו"תמתין" במשחק לגו. כמצופה מהתצפית הילד לא המתין לקבל הוראות בנוגע למשחק. הוא הושיט ידו למשחק מיד והתחיל לבנות מגדל בלגו. כמו כן הוסבר לאם ששינוי המצב הוא תהליך. שנדרש זמן עד שיצליח, והוא תלוי בכמות ובאיכות של התרגול בבית. נוסף על כך האם התבקשה שבשעת משחק עם הילד בבית, תסביר לו לפני כן, בשפת הגוף ובאמצעים בלתי מילוליים, מהם כללי המשחק.

מפגש שני

העמדת גבולות | כוונות תקשורתיות

הדרכת האם במהלך הפגישה:

חשיבות העמדת גבולות: הוסבר לאם על החשיבות של העמדת גבולות וכיצד לעשות זאת כדי שהילד ילמד מה מותר ומה אסור. עוד הוסברו לאם העקרונות הבאים: כדי להגדיר לילד גבולות, (למשל: אסור להכניס דברים מהרצפה לפה) כדי שהתנהגותו של המבוגר כלפי הילד תהיה עיקבית; אם הילד מפגין מודעות לגבולות יש לעודד ולחזק אותו, ואם הוא חורג מהגבולות, צריך להסביר לו מה ההתנהגות הרצויה – במקרה של הילד שלפנינו, יש לעשות זאת באמצעות מחוות גוף והבעות פנים תוך כדי הדיבור.

דוגמאות למחוות גוף: תן לי באמצעות משחק של מסירת כדור: הילד ישב מול המנחה על הברכיים של האם והחזיק את הכדור. המנחה הביעה מחוות גוף שפירושה "תן לי", והילד מסר את הכדור בסיוע של האם. אחרי חזרות רבות על המשחק הזה הילד שיתף פעולה ומסר את הכדור אך לא בעקביות.

הצבעה באמצעות משחק פטיש: האם הצביעה על כדור מסוים ובסיוע שלה היה עליו לדפוק את הפטיש במקום שהיא הצביעה עליו.

הילד מיהר להגיב על פי רצונו, והאם לא הייתה עקבית בהעמדת הגבולות שהיה עליה לקבוע לו. רק לקראת סוף המפגש הילד חיכה שאימו תצביע על המקום בכדור לפני שהרים את הפטיש.

לדברי האם שהיא התחילה בבית לשבת ולשחק עם הילד בבית בהתאם להנחיות שקיבלה. עדיין לא חל שינוי בהתנהגות של הילד, אך היא מנסה כמה שיותר לתרגל ויודעת שנדרש קצת זמן עד שתראה התקדמות.

מפגש שלישי

כוונות תקשורתיות באמצעים לא מילוליים: הצבעה

מיון: מיון לפי צבע

הצבעה: משחק פטיש: האם צריכה להצביע על כדור מסוים והילד צריך לדפוק בפטיש במקום שהיא הצביעה עליו לאחר שקיבל מהאם את הסיוע המתאים לשם כך. אחרי כמה חזרות של המשחק הילד התחיל לחכות כמה שניות עד שהאם הצביעה על המקום שעליו לדפוק בפטיש. הסברתי לאם שאומנם חלה התקדמות, אבל צריך להתמיד ולא לוותר על המטרה שלנו.

משחק מיון: מטרת המשחק היא שהילד יצליח להתמקד ולהבין את מטרת המשחק כי הוא מוסח בקלות מגירויים בסביבה שלו ולא פנוי ללמידה.

האם הציגה לילד שתי קוביות בצבע לבן, הביעה מחווה שהן "אותו דבר" והניחה אותן בקופסה מול הילד. אחר כך בחרה שתי קוביות בצבע שונה מלבן ו חזרה על אותן הפעולות.

הצעד הבא: להציג לילד קובייה באחד מהצבעים שהאם בחרה בסבבי המשחקים הקודמים, לשאול אותו איפה יש בקופסה קובייה באותו הצבע, לאחר מכן לשים את הקובייה בקופסה של אותו הצבע. מטרת משחק זה היא להגביר את יכולת ההבנה של הילד בנוגע למטלה שעליו לבצע תוך כדי המשחק. הילד עדיין מתלהב מהמשחקים ורוצה לשחק בהם בלי להבין את המטלות.

במהלך המשחק האם התמידה לעצור את הילד ולהציג לו את הגירוי. לאחר מכן היא החזיקה את ידו וסייעה לו להניח את הקובייה בקופסה.

חזרה על קטגוריית בעלי החיים: האם השמיעה לילד קולות של כלב, סוס ופרה, אך הילד התעייף וסירב לשתף עימה פעולה.

תרגיל לבית: תרגול ביתי של 3 המטרות שצוינו לעיל.

מפגש ראשון

היכרות | התהפכות

תינוקת בת 8 חודשים שיש לה איחור בהתפתחות מוטורית. היא לא מתהפכת, לא יושבת ולא זוחלת. האם לא השתתפה במפגשים הקבוצתיים.

הדרכת האם במהלך הפגישה:

האם קיבלה הדרכה ממוקדת כיצד לעודד התהפכות. בתוך כך הודגמו לה תרגילי ההתהפכות לתינוקות: התהפכות מהגב לבטן והתהפכות מהבטן לגב. נוסף על כך היא קבלה סרטון שמדגימים בו התהפכות אצל תינוקות.

מפגש שני

עידוד זחילה | דיווח התקדמות

המפגש התקיים בשיחת טלפון. במהלך שיחה זו שלחה האם סרטון קצר, ובו נראה שהתינוקת התחילה להתהפך.

הדרכת האם במהלך הפגישה:

המפגש התמקד בעידוד הזחילה:

להשכיב את התינוקת על הבטן, ולהניח לה מתחת לבטן משחק כדי לגרום לה להרים את הבטן. כשהתינוקת על שש, כדי שתעביר משקל ליד אחת והשנייה תרים באוויר.

מפגש שלישי

דיווח התקדמות | עידוד התהפכות

המפגש התקיים בשיחת טלפון, ובו דיווחה האם שהיא עדיין לא מרגישה התקדמות אצל הילדה כי היא עדיין לא זוחלת לבדה ולא זזה מהמקום. עם זאת, ציינה האם כי ברגע שהיא מושיבה את הילדה, במשך כל זמן הישיבה הילדה מצליחה לשמור על גו זקוף.

הדרכת האם במהלך הפגישה:

תרגילים לבית:

1. להשכיב את התינוקת על הבטן, ולהניח לה משחק מתחת לבטן כדי לגרום לה להרים את הבטן.
2. כשהתינוקת זוחלת על 6 להגיש לה חפצים מלמעלה ומהצדדים כדי שתעביר משקל ליד אחת ואת היד השנייה תרים באוויר.

דיווח על התקדמות | קביעת מטרות: מעבר בין משטחים

הדרכת האם במהלך הפגישה:

ע' בת שנה וחודש. אימה דיווחה על התקדמות משמעותית לאחר התרגול: היא מתיישבת לבדה, זוחלת על 6 ונעמדת סביב רהיטים. המטרה שנקבעה לשלב הבא, בתיאום עם האם, היא מעבר בין משטחים – למשל מעבר משולחן לספה ומספה להליכון – כדי לחזק אותה שתצליח ללכת באופן עצמאי.
יש לציין שהילדה זקוקה לליווי ותרגול נוספים עד שתצליח ללכת באופן עצמאי.

הדרכת האם בעידוד הזחילה ובמעבר משיבה לזחילה

א' בת 10 חודשים והופנתה עקב איחור בהתפתחות המוטורית. היא לא מתיישבת לבדה ולא זוחלת. האם השתתפה במפגשים הקבוצתיים, הביעה עניין בהם ודיווחה שהפיקה מהם תועלת.

מפגש ראשון

עידוד על ידי זחילה

הדרכת האם במהלך הפגישה:

כשנכנסה היו הרבה משחקים מפוזרים בחדר כדי לצפות בניידות שלה לעבר המשחקים. האם הושיבה את הילדה ליד אחד מהמשחקים. הילדה התעניינה במשחק שהיה הכי קרוב אליה ולא זזה בחדר.

הסבר על דרכים לעידוד הזחילה:

1. בחירת חפץ אהוב על הילדה והנחתו מולה.
2. במצב של שכיבה על הבטן להזיז את רגליה כדי שברכיה יהיו צמודות מתחת לבטנה. לאחר מכן לנענע אותה קדימה ואחורה, ולהשאיר אותה במצב זה כמה שניות, ורק לאחר מכן לשחרר.
3. כשהתינוקת מוחזקת כשגבה אל האם, האם שמה לה גומייה על הרגל כדי שהתינוקת תרים את הרגל לכיוון הבטן ותוריד את הגומייה בידיה.

מפגש שני

תרגילים לחיזוק | הגשת חפצים

הדרכת האם במהלך הפגישה:

המפגש התחיל בשיחה עם האם, ובו ציינה האם כי היא לבצע בבית את כל התרגילים שניתנו לה אך לא בתדירות שנדרשה. המשכנו להדריך את האם במפגש זה. בתוך כך היא ביצעה את התרגילים עם הילדה וקיבלה משוב מתאים. כמו כן היא קיבלה

עוד תרגילים לחיזוק:

1. בשכיבה על הבטן להניח מתחת לבטן משחק כדי לגרום להרמת הבטן.
2. להגיש לתינוקת חפצים מלמעלה ומהצדדים כשהיא זוחלת על שש, כדי שתעביר משקל ליד אחת ואת היד השנייה תרים באוויר.

דיווח התקדמות | שלבים בזחילה

הדרכת האם במהלך הפגישה:

האם דיווחה שהיא מרגישה שינוי בהתפתחות של הילדה: היא התחילה לזחול על גחון ולדחוף את גופה אחורה. הוסבר לאם שזהו השלב הראשון לזחילה ושהילדה תתקדם עוד. כמו כן החלטנו במפגש הזה להמשיך לתרגל וליישם את אותם התרגילים. עוד החלטנו שהמפגש הבא יתקיים חודש לאחר מכן כדי לעקוב אחרי ההתקדמות.

מפגש רביעי

דיווח התקדמות | קביעת מטרות לשלב הבא: מעבר בין משטחים

הדרכת האם במהלך הפגישה:

המפגש התקיים דרך שיחת טלפון. האם הייתה מרוצה מאוד מההתקדמות של הילדה. היא דיווחה שהילדה מתקדמת בחדר בזחילה על שש ואפילו במהירות. נוסף על כך ציינה האם כי הילדה מצליחה לעמוד בעזרת רהיטים וגם ללכת מסביב להם. המטרה שנקבעה לשלב הבא היא המעבר בין משטחים – כמו שולחן לספה וספה להליכון – כדי לעודד את היכולת למעברים האלה ושתצליח ללכת באופן עצמאי.

סיום הטיפול:

אימה של א' התקשרה ושלחה סרטונים שבהם התינוקת הולכת באופן עצמאי.

הדרכת האם כיצד לעודד מעברים מישיבה לעמידה ומעמידה לישיבה

פעוטה בת שנה וארבעה חודשים הופנתה לתוכנית עקב איחור בהתפתחות המוטורית. האם לא השתתפה במפגשים הקבוצתיים, אך התמידה להגיע למפגשי ההדרכה הפרטנית, ויישמה כל הכלים והידע שרכשה. הילדה חמודה, תקשורתית וחייבנית והגיעה בליווי אימה.

מפגש ראשון

היכרות ואנמנזה | קביעת מטרות למפגשים: עידוד מעברים

הדרכת האם במהלך הפגישה:

הילדה מצליחה להתקדם בחדר דרך זחילה על 6. בתיאום עם האם נקבעו מטרות למפגשי ההדרכה שיתקיימו. מטרת המפגשים הייתה לעודד מעברים מישיבה לעמידה ומעמידה לישיבה.

תרגילים לבית:

1. להושיב את הילדה על מדרגה ולהניח את העקבים על הקרקע. אחר כך לעודד את הילדה לקום לעמידה באמצעות גירוי להגיע לצעצוע שנמצא גבוה יותר מהמקום שהיא יושבת בו. כדי לסייע לה לעבור מישיבה לעמידה אפשר לתת לה ידיים או לשים לפניה שולחן נמוך – כנותנים לה ידיים מישיבה על שרפרף, לא למשוך אותה אלא רק לתמוך בה כדי שהיא תדחוף את הרצפה בעזרת הרגליים.
2. לתלות בבית בלון או צעצוע בגובה שצריך לעמוד כדי להגיע אליו. אם הילדה מתקשה לקום מישיבה על מדרגה, אפשר לנסות לתת לה יד אחת ובכל פעם להחליף את היד.

מפגש שני

חזרה על תרגילים של מעברים מישיבה לעמידה ולהפך

הדרכת האם במהלך הפגישה:

האם דיווחה שהצליחה לבצע את כל התרגילים ומרגישה התקדמות. עוד ציינה האם כי הילדה ניגשת לבדה לרהיטים ומנסה לקום דרכם. במפגש הזה המשכנו בהדרכה על אותם התרגילים ומלבדם קיבלה האם עוד תרגילים לעידוד המעברים מישיבה לעמידה ולהפך.

תרגילים לבית:

1. כאשר הילדה עומדת, לוודא שהברכיים שלה לא נעולות. אם הן אכן נעולות, יש לטפוח מאחורי הברכיים שלה כדי לשחרר את ה"נעילה".
2. חיזוק הרגליים בהליכה על דשא או על חול הים או על כריות.

מפגש שלישי

דיווח התקדמות | המשך תרגול על מעברים משיבה לעמידה ולהפך

האם דיווחה על שיפור נוסף: הילדה מצליחה לעמוד וללכת מסביב לרהיטים, ו לפעמים היא אפילו משחררת ידיים.

הדרכת האם במהלך הפגישה:

מפגש ההדרכה התמקד בהמשך התרגול דרך מעברים בין המשחקים.

מפגש רביעי

סיום טיפול

סיום הטיפול:

התקיים בשיחת טלפון. הילדה כבר התחילה ללכת באופן עצמאי. אימה שלחה לי סרטונים ואפילו הזמינה אותי לבית כדי לראות איך הילדה מתנהלת בסביבה הטבעית שלה.
חשוב לציין שבמהלך המפגשים נצפה עיכוב שפתי קל, לכן המשפחה הופנתה למעקב שפתי.

נספח דוגמה נוספת לסילבוס הדרכת הורים כדי לקדם התפתחות מיטבית

תוכנית המפגשים להורים

מפגש	קבוצת הורים	פיזיותרפיה	ריפוי בעיסוק
1	היכרות חווייתית ותיאום ציפיות: כללי ההשתתפות, בקשות של המשפחות, היכרות עם צוות התוכנית.	התפתחות טיפוסית עד גיל שנה ועידוד התפתחות תקינה.	אחיזת חפצים והעברות בין שתי הידיים
2	קשר בין הורה לילד בתרבות הבדואית	התפתחות טיפוסית מגיל שנה עד גיל שלוש ועידוד התפתחות תקינה	משחק עם קוביות וכוס – שיפור בתיאום בקשר עין יד.
3	קשר הורה ילד על בסיס תיאוריית ההתקשרות של בולבי	חשיבות המשחקים להתפתחות מוטורית וקוגניציה	חיפוש משחקים שהוחבאו ופיתוח משחק סימבולי
4	תקשורת דרך משחק והמשחק ככלי התפתחותי מוטורי: חשיבות המשחק בחיי הילד ותפקיד ההורה בקשר עם הילד במסגרת המשחק	ישיבה נכונה ומשמעותה לתפ"קוד הידיים	פיתוח אחיזות ושחרור בעדינות
5	שלבי התפתחות ילד ותפקיד ההורה בקידום ההתפתחות: איך ההורה יכול לקדם התפתחות ילד שיש לו עיכוב בהתפתחות.	קימה לעמידה וצעדים ראשונים	משחק עם מראות וקצף גילוח, לפיתוח תחושה בידים ועידוד הפרדת תנועות
6	סדנה משותפת הורים-ילדים (יצירה, יוגה וכד')	איתור מוקדם והפניה להתפתחות הילד	בניות, העתקת דגמי קוביות ופיתוח משחק סימבולי.
7	סיפור אישי – הורה להורה	מפגש מסכם ושאלות	עידוד העצמאות באכילה: שימוש בכפית ובכוס
8	מפגש מסכם: טקס סיום, עבודה בתחנות חווייתיות הורה-ילד, סיכום בקבוצה.		

היקף התוכנית: 8 מפגשים, כל מפגש נמשך 3.5 שעות בין 9:00 ל-12:30

9:00–9:30	התכנסות, כיבוד ומפגש לא פורמאלי בין ההורים למנחה, היכרות ובניית אמון.
9:30–10:30	סבב ראשון של קבוצות התפתחותיות עם צוות מקצועות הבריאות
10:30–11:30	סבב שני של קבוצות התפתחותיות עם צוות מקצועות הבריאות
11:30–12:30	קבוצת הורים עם מנחה ואיש מקצוע על נושאים משתנים
12:30–13:00	זמן חופשי למפגש עם צוות התוכנית לצורך קבלת ליווי ועזרה בענייני הילד והמשפחה

רשימת ציוד מומלצת – משחקים להדרכת הורים כדי לקדם התפתחות מיטבית

1. קופסת השחלות צורות – שיפור התפיסה החזותית ועידוד המשחק המובנה;
2. מגדל טבעות – תיאום קשר עין יד;
3. קוביות – לפיתוח המוטוריקה העדינה והתפקוד הוויזומוטורי;
4. מגדל כוסות – פיתוח המשחק המובנה;
5. פאזל עץ צבעים – שיפור התפיסה החזותית והמוטוריקה העדינה;
6. טושים עבים וצבעי פנדה – לשיפור המוטוריקה העדינה והתפקוד הגרפומוטורי.

הימים הראשונים
الأيام الأولى

השותפות לגיל הרך - החברה הבדואית בנגב

الشراكة من أجل الطفولة المبكرة في المجتمع العربي البدوي في النقب

ג'וינט ישראל אשלים | יחד בעשייה חברתית למען ילדים, טעם וצמיחה במצבי סיכון

משרד העבודה הרווחה
והשירותים החברתיים
חוסן חברתי לישראל

